

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς βιοοικονομία — Νέες ευκαιρίες για την ευρωπαϊκή οικονομία»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2019/C 110/02)

Εισηγητής: ο κ. **Mindaugas MACIULEVIČIUS**

Συνεισηγήτρια: η κ. **Estelle BRETNALL**

Απόφαση της συνόδου ολομέλειας	15.2.2018
Νομική βάση	Άρθρο 29 παράγραφος 2 του Εσωτερικού Κανονισμού Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας
Αρμόδιο όργανο	Συμβουλευτική Επιτροπή Βιομηχανικών Μεταλλαγών (CCMI)
Υιοθετήθηκε από τη CCMI	25.9.2018
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	12.12.2018
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	539
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας	205/3/3
(υπέρ/κατά/αποχές)	

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. **Πρέπει να θεσπιστεί ένα μακροπρόθεσμο, λογικά άρτιο και διαφανές πλαίσιο πολιτικής και παροχής κινήτρων για την προώθηση της βιοοικονομίας.** Για την αντιμετώπιση των πολυποικίλων κοινωνικών προκλήσεων απαιτείται πολιτική δέσμευση υψηλού επιπέδου και ένα περιβάλλον πολιτικής της ΕΕ δεκτικότερο ως προς τα καινοτόμα βιοπροϊόντα και τις πρώτες ύλες που παράγονται με βιώσιμο τρόπο στην ΕΕ. Η παροχή οικονομικών ή φορολογικών κινήτρων θα μπορούσε να συμβάλει στην τόνωση των απαραίτητων επενδύσεων, καθώς αρμόδια για τους εν λόγω τομείς είναι τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες και όχι η ΕΕ. Οι οργανώσεις συνεργατικών σχηματισμών μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ), καθώς και οι πρωτογενείς παραγωγοί βιώσιμης βιομάζας, διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο στην ανάπτυξη σχέσεων μεταξύ των παραγόντων της αλυσίδας εφοδιασμού. Χάρη στη συνεχή, ενημερωμένη χαρτογράφηση⁽¹⁾, σε συνδυασμό με τη μέτρηση της επίδρασης της βιοοικονομίας, είναι δυνατόν να εντοπιστούν υφιστάμενοι συνεργατικοί σχηματισμοί που δραστηριοποιούνται στον τομέα των βιοπροϊόντων. Θα πρέπει δε να ληφθούν μέτρα για τη διευκόλυνση της ανάπτυξης νέων σε ευρωπαϊκό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, όπου υπάρχουν κενά.

1.2. **Ο ρόλος των αγροτών, των ιδιοκτητών δασών και των συνεταιρισμών τους είναι ζωτικής σημασίας όσον αφορά τη διασφάλιση αποδοτικής χρήσης των φυσικών πόρων και τη συμβολή σε μια κυκλική βιοοικονομία.** Απαιτούνται ισχυρό πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο, κοινή γεωργική πολιτική και ευρωπαϊκή δασική στρατηγική για την υποστήριξη συμβουλευτικών υπηρεσιών, κατάρτισης και ανταλλαγής γνώσεων με στόχο την καλύτερη αντιμετώπιση των αναγκών των αγροτών και των γεωργικών συνεταιρισμών. Πρέπει να αναδειχθούν συγκεκριμένα παραδείγματα για την ενημέρωση των πολιτών και την προβολή των οφελών της βιοοικονομίας σε ολόκληρη την αλυσίδα προστιθέμενης αξίας. Αυτό θα προσελκύσει νέους αγρότες και λοιπούς νεοεισερχόμενους στην αγορά εργασίας προκειμένου να ξεκινήσουν καινούριες επιχειρήσεις στον τομέα αυτό. Θα πρέπει επίσης να προαχθούν οι οργανώσεις και οι συνεταιρισμοί παραγωγών ως σημαντικά μέσα για ενεργοποίησης και αύξησης της προστιθέμενης αξίας της υφιστάμενης βιομάζας στην ΕΕ. Ως εκ τούτου, η στήριξη των τομέων της γεωργίας και της δασοκομίας της ΕΕ είναι ζωτικής σημασίας για την περαιτέρω επένδυση και καινοτομία στη βιώσιμη παραγωγή βιομάζας.

1.3. **Πρέπει να υποστηριχθεί η δημιουργία αγορών και να παρασχεθεί συνδρομή στους καταναλωτές και στο κοινό για την πραγματοποίηση τεκμηριωμένων επιλογών σχετικά με τα προϊόντα και τις βιομηχανίες που στηρίζουν με τις καθημερινές τους αγορές.** Προκειμένου να συμπληρωθεί η ελλιπής ενημέρωση των καταναλωτών και να δοθούν ακριβή και λογικά άρτια μηνύματα σχετικά με τα βιοπροϊόντα, η ΕΕ πρέπει να σχεδιάσει μια στρατηγική επικοινωνίας μεριμνώντας για τη συμμετοχή όλων των κρίκων της αλυσίδας προστιθέμενης αξίας και όλων των υπόλοιπων συναρμοδιών. Ένα σημαντικό πρώτο βήμα ήταν η καθιέρωση σαφών προτύπων σε επίπεδο ΕΕ για τα βιοπροϊόντα, η οποία μπορεί να ανοίξει τον δρόμο για τη θέσπιση μέτρων δημιουργίας αγοράς με σκοπό την περαιτέρω ενίσχυση της αποδοχής των βιοπροϊόντων που παράγονται στην ΕΕ από καταναλωτές και φορείς ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων.

⁽¹⁾ <https://biconsortium.eu/news/mapping-european-biorefineries>

1.4. **Πρέπει να παρέχεται βιώσιμη απόδοση επενδύσεων μέσω ενός μονοαπευθυντικού ταμείου.** Προτεραιότητα θα πρέπει να αποτελέσουν η έξυπνη νομοθεσία και η συνεπής πολυεπίπεδη εφαρμογή σε ολόκληρη την ΕΕ έτσι ώστε να αρθούν τα εμπόδια και να μειωθούν οι διοικητικές διατυπώσεις, με την ταυτόχρονη εξασφάλιση της βιωσιμότητας. Ένα διαδικτυακό μέσο, παραδείγματος χάρι, θα μπορούσε να βοηθήσει στον εντοπισμό της διαθέσιμης χρηματοδότησης και στον καθορισμό του κατά πόσον ο αιτών πληροί τα κριτήρια επιλεξιμότητας για τον εν λόγω μηχανισμό. Το σύστημα θα παρείχε επίσης τους συνδέσμους και πόρους που χρειάζονται για την υποβολή απευθείας αιτήσεων υπαγωγής στον μηχανισμό χρηματοδότησης. Θα μπορούσε να λειτουργεί ως αγορά, με τη διάθεση πληροφοριών χρηματοδότησης και με τη διευκόλυνση της επικοινωνίας όσων αναζητούν κεφάλαια με πιθανούς χρηματοδότες (π.χ. ένας ιστότοπος πληθοχρηματοδότησης). Επιπλέον, η συνέχιση της Κοινής επιχείρησης βιομηχανιών βιοπροϊόντων (ΚΕ ΒΒ 2.0) πέραν του τρέχοντος πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου είναι ζητούμενο κείρας σημασίας για την ανάπτυξη νέων και υφιστάμενων αλυσίδων προστιθέμενης αξίας βιοπροϊόντων και για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των υφιστάμενων εγκαταστάσεων παραγωγής, καθώς και για τη συμβολή στην αγροτική ανάπτυξη, τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την πρόοδο των επιχειρήσεων.

1.5. **Η πολιτική περιφερειακής ανάπτυξης της ΕΕ μετά το 2020 θα πρέπει να παρέχει επαρκείς πόρους για την περαιτέρω ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών.** Έμφαση πρέπει να δοθεί κυρίως στη στήριξη των επενδύσεων στις υποδομές και υπηρεσίες που απαιτούνται για αποτελεσματικές και βιώσιμες επιχειρηματικές δραστηριότητες αγροτικής βιοοικονομίας.

1.6. **Πρέπει να αξιοποιηθούν οι επιστημονικές ευκαιρίες και να στηριχθεί η υιοθέτηση της καινοτομίας μέσω ενός ευέλικτου, αναλογικού και εύρωστου νομικού πλαισίου.** Η έρευνα είναι κείρας σημασίας για να καταστεί δυνατή, να καθιερωθεί και να αξιολογηθεί η καινοτομία στη βιοοικονομία. Η εμπορική εκμετάλλευση εξαρτάται όχι μόνον από την άριστη έρευνα, αλλά και από το κατάλληλο στρατηγικό, νομικό και κοινωνικό πλαίσιο για τη διασφάλιση ταχείας μεταφοράς γνώσεων στη βιομηχανία. Οι πρωτοπόροι θα πρέπει να έχουν τον χώρο και τη στήριξη που χρειάζονται για να καινοτομήσουν και να προχωρήσουν εντός των ορίων του ρυθμιστικού πλαισίου. Θα πρέπει να συνάπτονται συμφωνίες καινοτομίας και οικολογικές συμφωνίες με τους συναρμοδίους όπου η νομοθεσία θα μπορούσε να στηρίζει καλύτερα την ανάπτυξη της βιοοικονομίας στο σύνολό της και όπου απαιτούνται δημιουργικές λύσεις. Επιπλέον, η καινοτομία έχει μεγάλη σημασία και για την ενίσχυση της βιωσιμότητας της παραγωγής βιομάζας στην ΕΕ.

1.7. **Πρέπει να ενισχυθούν τα προγράμματα εκπαίδευσης, κατάρτισης και επιμόρφωσης για τα νέα talέντα και τους σημερινούς εργαζομένους.** Η απελευθέρωση του δυναμικού της βιοοικονομίας θα μπορούσε να οδηγήσει στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Παρ' όλα αυτά, η εισαγωγή νέων τεχνολογιών θέτει σημαντικές προκλήσεις για την οργάνωση της εργασίας και τις δεξιότητες που χρειάζονται οι εργαζόμενοι. Ως εκ τούτου, η διασφάλιση της συνεχούς ανάπτυξης και της προσαρμογής των δεξιοτήτων τους σε όλη τους τη ζωή είναι υψίστης σημασίας. Η δέσμευση όλων των αρμόδιων ενδιαφερόμενων φορέων – παραγωγών βιομάζας, παρόχων εκπαίδευσης, επιχειρήσεων, συνδικαλιστικών οργανώσεων, δημοσίων υπηρεσιών απασχόλησης και κυβερνήσεων– για τη βελτίωση της ποιότητας και της ικανότητας απόκρισης της παρεχόμενης εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης είναι πολύ σημαντική για τη μείωση της αναντιστοιχίας των δεξιοτήτων, μέσω της ενίσχυσης των δεσμών των εκπαιδευτικών συστημάτων με τις αγορές εργασίας. Εντούτοις, η συνολική ανάπτυξη δεξιοτήτων και οι αντίστοιχες πολιτικές θα πρέπει να αποτελούν αναπόσπαστο μέρος ενός ευρύτερου συνόλου δράσεων που περιλαμβάνουν πολιτικές απασχόλησης, βιομηχανικές πολιτικές, πολιτικές επενδύσεων, πολιτικές καινοτομίας και περιβαλλοντικές πολιτικές.

1.8. **Πρέπει να διερευνηθούν οι δυνατότητες χρήσης της βιομάζας. Η αποτελεσματικότερη χρήση της υφιστάμενης προσφοράς βιομάζας πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα για την κάλυψη της αυξανόμενης ζήτησης σε πρώτες ύλες.** Εν συνεχεία, πρέπει επίσης να βελτιωθεί η ποιότητα και η ποσότητα των παραγωγικών εδαφών για τη γεωργία και να ενθαρρυνθεί η χρήση εγκαταλελειμμένων, περιθωριακών ή ανεπαρκώς χρησιμοποιούμενων εκτάσεων. Οι παραγωγοί πρώτων υλών, κυρίως οι γεωργοί και οι ιδιοκτήτες δασών, διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο στην ανάπτυξη της βιοοικονομίας. Χρειάζεται αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τις πιθανές ευκαιρίες (μέσω της χρήσης διαφορετικών καλλιεργειών) και ανάπτυξη των υποδομών συλλογής, αποθήκευσης και μεταφοράς βιομάζας. Η μείωση της πολυπλοκότητας των συστημάτων υποβολής εκθέσεων και η ενίσχυση της παραγωγής και της δυνατότητας επεξεργασίας βιομάζας πολλαπλών χρήσεων μπορεί να διαδραματίσει επίσης κείριο ρόλο. Τα απόβλητα και τα κατάλοιπα ως εναλλακτικές πηγές βιομάζας και η αειφόρος διαχείριση των ευρωπαϊκών δασών προσφέρουν ευκαιρίες για τη βιοοικονομία και τη βιοενέργεια. Απαιτούνται αποτίμηση των βιώσιμων ροών αποβλήτων, καθώς και περαιτέρω επενδύσεις στην αξιοποίηση της ξυλείας και των καταλοίπων. Επιπλέον, για να αντιμετωπιστεί ο εγγενώς ευμετάβλητος χαρακτήρας των εν λόγω προϊόντων πρέπει να αναπτυχθούν συναφείς τεχνολογίες. Σε ορισμένες δε περιπτώσεις, ενδέχεται να χρειαστεί προσαρμογή των εθνικών πολιτικών προκειμένου να ανταποκρίνονται στη χρήση αποβλήτων στα βιοπροϊόντα.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η βιοοικονομία περιλαμβάνει την παραγωγή ανανεώσιμων βιολογικών πόρων και τη μετατροπή τους σε τρόφιμα, ζωτροφές, προϊόντα βιολογικής προέλευσης και βιοενέργεια. Αφορά τη γεωργία, τη δασοκομία, την αλιεία, την παραγωγή τροφίμων, χαρτοπολτού και χάρτου, καθώς και τμήματα της χημικής, βιοτεχνολογικής και ενεργειακής βιομηχανίας. Για τους σκοπούς της παρούσας γνωμοδότησης, δεν εξετάζεται ειδικά η έρευνα σχετικά με τα γονιδιώματα, τις κυτταρικές διεργασίες και τη βιοπληροφορική. Η ενωσιακή στρατηγική για τη βιοοικονομία του 2012 είχε ως στόχο «να προετοιμάσει το έδαφος για μια κοινωνία περισσότερο καινοτόμο και ανταγωνιστική, με αποδοτικότερη αξιοποίηση των πόρων, που συμβιβάζει την επιστημονική

ασφάλεια με τη βιώσιμη χρήση των ανανεώσιμων πόρων για βιομηχανικούς σκοπούς, διασφαλίζοντας παράλληλα την προστασία του περιβάλλοντος». Το 2017 η Επιτροπή επανεξέτασε την ενωσιακή στρατηγική για τη βιοοικονομία του 2012, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι η στρατηγική έχει αποδείξει τη συνάφεια των στόχων της και ότι η σημασία των ευκαιριών που προσφέρει η βιοοικονομία αναγνωρίζεται ολοένα και περισσότερο στην Ευρώπη και στον υπόλοιπο κόσμο.

2.2. Παρ' όλα αυτά, παρότι οι στόχοι της ενωσιακής στρατηγικής για τη βιοοικονομία του 2012 εξακολουθούν να έχουν σημασία για την αντιμετώπιση των προκλήσεων στον τομέα της επισιτιστικής και διατροφικής ασφάλειας, και παρότι το συνοδευτικό σχέδιο δράσης πέτυχε τους προτεινόμενους στόχους του, υπό το πρίσμα των πρόσφατων πολιτικών εξελίξεων, συμπεριλαμβανομένων των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών και της σύμβασης για την κλιματική αλλαγή (δεσμεύσεις COP21), κρίνεται απαραίτητος ο επαναπροσδιορισμός των δράσεων και η αξιολόγηση του πεδίου εφαρμογής της στρατηγικής. Ο παγκόσμιος πληθυσμός αναμένεται να αυξηθεί αγγίζοντας σχεδόν τα 10 δισεκατομμύρια άτομα μέχρι το 2050 και απαιτείται αποδοτικότερη χρήση των βιολογικών πόρων, ώστε να μπορούν να υπάρχουν ασφαλή, θρεπτικά, υψηλής ποιότητας και οικονομικά προσιτά τρόφιμα για περισσότερους ανθρώπους με λιγότερες περιβαλλοντικές και κλιματικές επιπτώσεις ανά παραγόμενη μονάδα, καθώς και επαρκείς ανανεώσιμες βιολογικές πρώτες ύλες για την παραγωγή σημαντικού μέρους όσων αντλούμε επί του παρόντος από το ορυκτό αργό πετρέλαιο, σε συνδυασμό με την αιολική, ηλιακή και άλλες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

2.3. Σε αυτό το πλαίσιο, η βιώσιμη βιοοικονομία καλύπτει διάφορους τομείς και βρίσκεται στον πυρήνα των βιώσιμων οικονομικών στρατηγικών παγκοσμίως. Η βιοοικονομία μπορεί να διαδραματίσει καίριο ρόλο στην ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα και είναι πλέον σημαντικό να εντοπίζονται και να χρησιμοποιούνται οι ευκαιρίες που προσφέρει, τόσο σε ενωσιακό επίπεδο όσο και σε επίπεδο κρατών μελών ή σε περιφερειακό επίπεδο. Σε άλλες τρίτες χώρες όπως οι ΗΠΑ, για παράδειγμα, έχει παρατηρηθεί διαχείριση από την κορυφή στη βάση όσον αφορά την ανάπτυξη της βιοοικονομίας, η οποία δημιουργεί σχεδόν 400 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ και στηρίζει πάνω από τέσσερα εκατομμύρια θέσεις εργασίας μέσω άμεσων, έμμεσων και επαγόμενων συνεισφορών⁽²⁾.

2.4. Η βιοοικονομία παρέχει επιλογές που μπορούν να συμβάλλουν στη μείωση των εκπομπών CO₂ αλλά και στη μείωση της εξάρτησης από εισαγόμενους ορυκτούς πόρους. Για παράδειγμα, τα δάση της ΕΕ δεσμεύουν ποσότητα άνθρακα που αντιστοιχεί στο 10 % των ετήσιων εκπομπών της ΕΕ, παρέχοντας παράλληλα μια βιώσιμη και σταθερή παροχή βιομάζας για ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Επιπλέον, εκτιμήσεις καταδεικνύουν ότι 100 000 χημικά προϊόντα που παράγονται σήμερα μπορούν, θεωρητικά, να προέλθουν από ανανεώσιμες πρώτες ύλες. Αυτό δεν σημαίνει ότι θα πρέπει να προέρχονται όλα από ανανεώσιμες πρώτες ύλες, είναι όμως θεωρητικά δυνατόν. Έτσι, όχι μόνο θα προσφέρεται η δυνατότητα παραγωγής των καθημερινών αντικειμένων που χρειάζεται το νοικοκυριό μας σε τοπικό επίπεδο και με ανανεώσιμους τρόπους, αλλά θα δημιουργηθούν και θέσεις εργασίας και ανάπτυξη στην Ευρώπη, σε τομείς με έντονη ακόμη τεχνολογική πρωτοπορία.

2.5. Εντούτοις, εξακολουθούν να υπάρχουν μείζονα εμπόδια για την επίτευξη μεγαλύτερης καινοτομίας στη βιοοικονομία της ΕΕ. Ένα σημαντικό εμπόδιο σχετίζεται με την ανταγωνιστικότητα κόστους των προϊόντων, τόσο έναντι των ορυκτών εναλλακτικών όσο και έναντι των ισοδύναμων προϊόντων που προέρχονται από άλλα μέρη του κόσμου. Η ανταγωνιστικότητα ως προς το κόστος επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες, μεταξύ άλλων από το επίπεδο ετοιμότητας της τεχνολογίας, το κόστος εργασίας, τις επιδοτήσεις και τις αποσβέσεις ορυκτών καυσίμων, καθώς και από το χαμηλό επίπεδο στήριξης της αγοράς για βιοπροϊόντα. Το ζήτημα αυτό ως προς την ανταγωνιστικότητα επιτείνεται ακόμη περισσότερο αφενός μεν από τις δυσκολίες που έχουν να κάνουν με την πρόσβαση σε χρηματοδότηση για καινοτόμα έργα και εγκαταστάσεις παραγωγής και, συχνά, τη σημερινή ελλιπή ενημέρωση των τελικών χρηστών ως προς τα βιοπροϊόντα, αφετέρου δε από την έλλειψη δεξιοτήτων και επιχειρησιακών σχέσεων για την προώθηση του τομέα. Επιπλέον, οι διαδικασίες αδειοδότησης για τα νέα βιοπροϊόντα καθίστανται χρονοβόρες και επαχθείς, με αποτέλεσμα να υπάρχουν σημαντικές νομικές αβεβαιότητες και οικονομικοί κίνδυνοι για τους οικονομικούς φορείς.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Εκτιμάται ότι οι τομείς της βιοοικονομίας στην ΕΕ έχουν ετήσιο κύκλο εργασιών ύψους 2 τρισεκατομμυρίων ευρώ περίπου, απασχολώντας σχεδόν 169,5 εκατομμύρια άτομα⁽³⁾, η πλειονότητα των οποίων βρίσκεται σε αγροτικές και παράκτιες περιοχές, αντιπροσωπεύοντας το 8,5 % περίπου του εργατικού δυναμικού της ΕΕ των 28. Η γεωργία, ο τομέας των δασών και οι αγροτικές κοινότητες αναμένεται να ωφεληθούν από την ανάπτυξη του τομέα των βιοπροϊόντων σε ολόκληρη την ΕΕ όσον αφορά την απασχόληση και τη δημιουργία εισοδήματος. Η επεξεργασία βιομάζας και η μεταποίηση βιοπροϊόντων παρέχουν νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες υπό τη μορφή της ανάπτυξης και εμπορίας διαφοροποιημένων καλλιεργειών. Μαζί με τις παραδοσιακές καλλιέργειες όπως τα δημητριακά, τα ελαιούχα φυτά, οι πατάτες και τα ζαχαρότευτλα, οι πρωτότυπες καλλιέργειες όπως η χορτονομή, οι βασιζόμενες στα δάση καλλιέργειες, τα φύκη και τα μικροφύκη θεωρούνται πιθανοί μελλοντικοί παράγοντες δημιουργίας εσόδων σε αγροτικές και παράκτιες περιοχές.

⁽²⁾ Βλέπε το ενημερωτικό δελτίο του USDA «An Economic Impact Analysis of the U.S. Biobased Products Industry: 2016 Update» (Ανάλυση των οικονομικών επιπτώσεων της βιομηχανίας βιοπροϊόντων των ΗΠΑ: Ενημέρωση για το 2016), στην ιστοσελίδα: <https://www.biopreferred.gov/BPResources/files/BiobasedProductsEconomicAnalysis2016FS.pdf>.

⁽³⁾ Όλα τα αριθμητικά στοιχεία που παρατίθενται προέρχονται από το έγγραφο «JRC science for policy report: 2016 Bioeconomy Report», που διατίθεται στην ιστοσελίδα: <http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC103138/kjna28468enn.pdf>.

3.2. Τα υφιστάμενα βιοδιυλιστήρια ήδη παρέχουν πλέον τα προς το ζην και οικονομική χειραφέτηση σε αγροτικές οικογένειες και κοινότητες. Τα βιοδιυλιστήρια —εργοστάσια που χρησιμοποιούν ανανεώσιμες πρώτες ύλες (ήτοι βιομάζα, υποπροϊόντα και παράγωγα προϊόντα, καθώς και απόβλητα) αντί για ορυκτές πηγές— βρίσκονται στην καρδιά της βιοοικονομίας: εντοπίζονται σε αγροτικές και παράκτιες περιοχές, κοντά στις ανανεώσιμες πρώτες ύλες που επεξεργάζονται, στο επίκεντρο της παραγωγής τροφίμων και ζωοτροφών, της βιομηχανικής παραγωγής και της παραγωγής ξύλου και ενέργειας.

3.3. Τα βιοδιυλιστήρια ενισχύουν κάθε συστατικό του φυτού που επεξεργάζονται, παράγοντας ελάχιστα απόβλητα. Μέσω αποδοτικών ή/και καινοτόμων τεχνολογιών, τα βιοδιυλιστήρια που είναι εγκατεστημένα στην ΕΕ κατασκευάζουν ευρύ φάσμα προϊόντων όπως τρόφιμα, ζωοτροφές, χημικές ουσίες, νήματα και καύσιμα που χαρακτηρίζονται ως ανανεώσιμα, επαναχρησιμοποιήσιμα, ανακυκλώσιμα, λιπασματοποιήσιμα ή βιοαποδομήσιμα. Η προσαρμοστικότητα των βιοπροϊόντων και των συστατικών βιολογικής προέλευσης συνίσταται στο ότι μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε πολλές και διάφορες εφαρμογές, όπως ιχθυοτροφές, κατασκευές, καλλυντικά, χαρτόνι, απορρυπαντικά, καύσιμα, λιπαντικά, χρώματα, χαρτί, φαρμακευτικά, πλαστικά και άλλα βιομηχανικά προϊόντα, υποκαθιστώντας τα συστατικά ορυκτής προέλευσης με ανανεώσιμα.

3.4. Η ίδρυση νέων βιοδιυλιστηρίων και η ανάπτυξη και επέκταση υφιστάμενων συνιστά επένδυση σε μια πρωτοποριακή μονάδα. Τα βιοδιυλιστήρια είναι μονάδες έντασης κεφαλαίου, έχουν μεγάλες περιόδους απόσβεσης και εκτίθενται σε τεχνολογικούς κινδύνους και κινδύνους της αγοράς. Για τον λόγο αυτόν, είναι σημαντικό να υπάρχει σαφές, σταθερό και υποστηρικτικό κανονιστικό και δημοσιονομικό πλαίσιο προκειμένου να ενθαρρύνονται τέτοιοι είδους επενδύσεις στην Ευρώπη. Σήμερα, παρέχεται η δυνατότητα πρόσβασης σε διαφορετικούς μηχανισμούς, μεταξύ των οποίων το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» (η νέα προτεινόμενη νομοθεσία για το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» είναι ένα ευπρόσδεκτο και φιλόδοξο πρόγραμμα καινοτομίας και έρευνας) και η Κοινή επιχείρηση βιομηχανιών βιοπροϊόντων· τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ)· το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ)· το πρόγραμμα InnoFin· το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων (ΕΤΣΕ)· και, ασφαλώς, η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) για δάνεια και εγγυήσεις. Η πρόσβαση, όμως, μπορεί να αποβεί δύσκολη. Αυτά τα σημεία συμφόρησης θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν με μια μονοαπευθυντική υπηρεσία που θα παρέχει πρόσβαση στις εταιρείες σε εμπειριστάμενες και προσαρμοσμένες πληροφορίες που ανταποκρίνονται στις ανάγκες τους.

3.5. Στο πλαίσιο αυτό, είναι απολύτως απαραίτητη η ανάληψη δράσης με τη συμμετοχή της κοινωνίας πολιτών, σε συνεργασία με τους γεωργούς, τους παραγωγούς δασοκομικών προϊόντων και τη βιομηχανία, με στόχο την ενθάρρυνση του διαλόγου σχετικά με τη διαμόρφωση μιας καθολικά ωφέλιμης ανταγωνιστικότερης βιοοικονομίας για την Ευρώπη. Η συνεισφορά στη διάδοση των πλεονεκτημάτων που προσφέρει η βιοοικονομία είναι καίριας σημασίας για την επίτευξη αυτής της στροφής προς μια οικονομία χαμηλότερων ανθρακούχων εκπομπών βασισμένη σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Από την άποψη αυτή, τα αξιόπιστα συστήματα πιστοποίησης και σήμανσης θα μπορούσαν να είναι σημαντικά μέσα για την επίτευξη μιας βιώσιμης και αξιόπιστης βιομηχανίας βιοοικονομίας και για την ενίσχυση της εμπιστοσύνης των βιομηχανικών πελατών, των φορέων ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων και των καταναλωτών.

3.6. Η ΕΕ, τα κράτη μέλη και οι περιφερειακές αρχές μπορούν να προβούν σε καίριες συνεισφορές για την ανάπτυξη της βιοοικονομίας, τονώνοντας τη ζήτηση στην αγορά για ανανεώσιμα, έξυπνα και αποδοτικά ως προς τους πόρους προϊόντα και υπηρεσίες. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να συμπεριλαμβάνουν στα μελλοντικά στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ συγκεκριμένα μέτρα για την ανάπτυξη ή/και περαιτέρω στήριξη των επενδύσεων και για την προώθηση βιώσιμων λύσεων για τους αγρότες της ΕΕ, τους ιδιοκτήτες δασών και τους συνεταιρισμούς τους με στόχο την αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της αποδοτικότητάς τους. Σε περιπτώσεις όπου υπάρχει η δυνατότητα τα βιοπροϊόντα να υποκαταστήσουν με βιώσιμο τρόπο τις ανθρακούχες εναλλακτικές ορυκτής προέλευσης, αυτό θα μπορούσε να συμβεί μέσω της κατάρτισης νέας νομοθεσίας, όπως η δέση μέτρων για την κυκλική οικονομία, και μέσω της πιθανής αναθεώρησης άλλων συναφών υφιστάμενων νομοθετικών πράξεων, προκειμένου να ενθαρρυνθεί η αντικατάσταση παραδοσιακών ανθρακούχων προϊόντων ορυκτής προέλευσης από τοπικά παραγόμενες εναλλακτικές βιολογικής προέλευσης. Επιπλέον, μπορούν να χρησιμοποιηθούν οι υφιστάμενες διαδικασίες τυποποίησης όπως το πρότυπο TC411 και τα υφιστάμενα συστήματα πιστοποίησης ή/και τα νέα προαιρετικά συστήματα επισήμανσης όπως το Biobased%.

3.7. Οι φορείς ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο θα πρέπει να αυξήσουν τις αναφορές σε αυτές τις αξιόπιστες πιστοποιήσεις και επισημάνσεις περιεχομένου βιολογικής προέλευσης. Για παράδειγμα, το 2016 ο οργανισμός τυποποίησης NEN των Κάτω Χωρών έδωσε σε εφαρμογή το Biobased%, ένα νέο σύστημα πιστοποίησης για τα βιοπροϊόντα (<http://www.biobasedcontent.eu/>). Το σύστημα αυτό καθορίζει το ποσοστό βιομάζας που περιέχει ένα προϊόν και βοηθά τις εταιρείες να παρέχουν διαφανείς και αξιόπιστες πληροφορίες σχετικά με το περιεχόμενο βιολογικής προέλευσης ενός προϊόντος, τόσο σε διεπιχειρησιακές (B2B) επικοινωνίες όσο και σε επικοινωνίες επιχείρησης προς καταναλωτή (B2C). Βασίζεται στο ευρωπαϊκό πρότυπο EN 16785-1:2015 (που προβλέπει μια μέθοδο καθορισμού του περιεχομένου βιολογικής προέλευσης στερεών, υγρών και αέριων προϊόντων με τη χρήση ανάλυσης ραδιενεργού άνθρακα και στοιχειακών αναλύσεων). Οι αξιολογήσεις συμμόρφωσης διενεργούνται από τους φορείς πιστοποίησης που έχουν συνάψει συμφωνία με το NEN. Τώρα που έχει θεσπιστεί η εν λόγω πιστοποίηση, είναι σημαντικό να πραγματοποιηθούν ενέργειες αύξησης της ευαισθητοποίησης και παροχής κινήτρων σχετικά με τη χρήση ανανεώσιμων πρώτων υλών στην ισχύουσα και τη μελλοντική νομοθεσία της ΕΕ.

3.8. Στη δασοκομία, τα συστήματα πιστοποίησης συμβάλλουν σημαντικά στην εξασφάλιση βιώσιμης αξιοποίησης της βιομάζας. Για παράδειγμα, το 60 % των δασών της ΕΕ είναι πιστοποιημένα σύμφωνα με το πρόγραμμα υποστήριξης της δασικής πιστοποίησης (PEFC) ή/και το σύστημα του Συμβουλίου Διαχείρισης Δασών (FSC). Επιπλέον, η δασοκομική παραγωγή της ΕΕ γίνεται σύμφωνα με τα υψηλότερα περιβαλλοντικά πρότυπα παγκοσμίως, τα οποία απορρέουν από νομοθετικές πράξεις όπως ο κανονισμός της ΕΕ για την ξυλεία, οι κανόνες για τη χρήση γης, τις αλλαγές χρήσης γης και τη δασοκομία (LULUCF), οι οδηγίες για τα πτηνά και τους οικοτόπους και η δέση μέτρων για την κυκλική οικονομία.

3.9. Η βελτίωση της επικοινωνίας μεταξύ επιχειρήσεων, καθώς και μιας επιχείρησης με τους καταναλωτές είναι, συνεπώς, καθοριστικής σημασίας. Η ενημέρωση του κοινού με βάση ακριβείς, σχετικές και προσιτές πληροφορίες είναι απαραίτητη για την ανάπτυξη μιας έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς βιοοικονομίας, τη δημιουργία αγοράς για βιώσιμα βιοπροϊόντα και την προώθηση περισσότερο βιώσιμης κατανάλωσης και παραγωγής. Χρειάζονται δράσεις ευαισθητοποίησης του κοινού ιδίως σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένης της θέσπισης βραβείων καθώς και της διοργάνωσης εκθέσεων σχετικών με τη συμβολή της τεχνολογίας και της επιστήμης στη βιοοικονομία.

3.10. Είναι, επομένως, πολύ σημαντικό να σταλούν σαφή και ακριβή μηνύματα για το κοινό. Δεδομένου ότι η βιοοικονομία προσφέρει πολλές ευκαιρίες για την αντιμετώπιση των κοινωνικών προκλήσεων, απαιτείται η μέτρησή της μέσω μιας συνολικής οικονομικής εκτίμησης. Με τον τρόπο αυτό παρέχονται πληροφορίες σχετικά με το μέγεθος της βιοοικονομίας σε διάφορους τομείς, καθώς και τη συμβολή της στην οικονομική ανάπτυξη και τις σχετικές επιπτώσεις στην αγορά εργασίας. Από την άποψη αυτή, η επιστημονική κοινότητα έχει να διαδραματίσει κεντρικό ρόλο. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο είναι απαραίτητο να διατηρηθούν οι επενδύσεις στη διεπιστημονική και βασική έρευνα ώστε να μπορέσει η ΕΕ να αξιοποιήσει τις δυνατότητες της συμβάλλοντας στην παγκόσμια έρευνα και καινοτομία για την ασφάλεια των τροφίμων και της διατροφής, για την ανταγωνιστικότητα και τη βιοοικονομία με βάση τη γνώση. Είναι ζωτικής σημασίας η νομοθετική θέση της ΕΕ να είναι πλήρως ενημερωμένη με βάση την εξέλιξη των επιστημονικών στοιχείων και την εμπειρία παγκοσμίως, αλλά και οι διαδικασίες για τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τη ρυθμιστική εποπτεία να είναι διαφανείς.

3.11. Η εκπαίδευση των μαθητών σχολείων είναι καίριας σημασίας για την ανατροφή μιας γενιάς που κατανοεί τις προκλήσεις και ενστερνίζεται τις ευκαιρίες που προσφέρει η βιοοικονομία. Η διδασκαλία των αρχών της κυκλικότητας, της παγκόσμιας και ταυτόχρονα τοπικής δράσης και η αύξηση του ενδιαφέροντος για εξερεύνηση, παραδείγματος χάρη, θα συμβάλουν στην προετοιμασία της νέας γενιάς για να βρει τον δρόμο της. Έχουν ήδη σχεδιαστεί νέα προγράμματα σπουδών στα πανεπιστήμια, συνδυάζοντας π.χ. τις βιολογικές επιστήμες, τη μηχανολογία και το μάρκετινγκ. Αυτή η διασταύρωση μεταξύ διαφορετικών επιστημών και ένα περιβάλλον που ευνοεί τις νεοσύστατες επιχειρήσεις μπορεί να στηρίξει τους φοιτητές ώστε να καταστούν επιχειρηματίες στον τομέα της βιοοικονομίας. Η επαγγελματική κατάρτιση πρέπει να εξελιχθεί ώστε να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις για δεξιότητες στους τομείς της πρωτογενούς παραγωγής, της μεταποίησης, των μεταφορών και σε άλλους συναφείς τομείς. Επίσης, σε μεγαλύτερη ηλικία, οι εργαζόμενοι πρέπει να επικαιροποιούν τις δεξιότητες και τις ικανότητές τους. Αυτό μπορεί να γίνεται μέσω προγραμμάτων διά βίου μάθησης που συνδέουν τους παρόχους εκπαίδευσης με τους παραγωγούς, τους εργοδότες και τους εργαζομένους, τους ερευνητές και τους πρωτοπόρους κατασκευαστές.

Βρυξέλλες, 12 Δεκεμβρίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER